

GEORGE BĂLĂIȚĂ

directorul Editurii „Cartea Românească“

despre

cartea de teatru

și unele probleme actuale

— *De citva timp, Editura „Cartea Românească“ a început să publice cărți de teatru. Vă rugăm să ne spuneți care sînt titlurile apărute pînă acum.*

— De la înființarea editurii și pînă în 1974, au apărut în medie cinci autori pe an. Iată cîteva nume (în ordinea apariției) Horia Lovinescu, Fănuș Neagu, Ion Coja, Valeriu Anania, Dan Tărchilă, Teodor Mazilu, D. R. Popescu, Marin Sorescu... Cîteva ani, nu s-a tipărit carte de teatru. Din 1980 pînă acum, au apărut: Radu F. Alexandru (*Buna zi de miine*), Vasile Rebreanu (*Fintina cu patru adevăruri*), Leonida Teodorescu (*Excelsior*), Gheorghe Vlad (*Comedii cu olteni*)... Sub tipar se află Paul Everac (tipărit și în 1973) și Paul Cornel Chitic, cu volume substanțiale.

— *Intenționați să configurați o colecție sau, poate, cîteva colecții de carte de teatru?*

— E o întrebare poveste, cu cartea de teatru. O știu mai degrabă din auzite, cel puțin pînă în momentul cînd am venit la „Cartea Românească“. Există, de pildă, părerea că nici nu ar trebui să apară, ca atare: teatru înseamnă spectacol, din care textul e doar o parte. O mie de copii xerox după manuscrisul dactilografiat de autor ar putea fi puse, în cîteva ore, la dispoziția teatrelor din lumea întreagă. După spectacol (și nu mai dacă el „reușește“), da! Atunci s-ar putea merge și la tipar. Poate, în sfîr-

șit, să înceapă literatura!... Alții, dimpotrivă, cred că, înainte de orice, teatrul trebuie să fie literatură. Să citește. Se poate și juca. Dar nu neapărat. Un text „dramatic“ poate aștepta oricît un regizor pe măsură. S-ar părea că adevărul (ca în multe împrejurări, dar nu în toate!) este la mijloc. Se pot aduce exemple. Renunț acum. Se și cunosc, dealtfel, încă din școală. Există însă des-
tul teatru scris, în care literatura și spectacolul se conțin deopotrivă. Ar trebui, în orice caz, tipărit. Iar teatrul de consum, ca să spun așa, care ține afișul o stagiune, face o iarnă de succes nebun și este uitat pînă în vară, nu poate fi, nici el, trecut cu vederea. Nu se scriu în fiecare zi capodopere. Nu se poate. Și nici nu trebuie! Ca și în aria romanului, în teatru este necesară o mișcare continuă, o febră organică, un mediu pulsatoriu, care întreține interesul pentru creație și este „patul germinativ“ al operei de primă mărime. O cultură solidă, reală, tolerează cît mai multe niveluri. Iar un mare scriitor nu-și poate ignora sau, cu atît mai rău, disprețui mediul. El se dovedește „mare“ și în măsura în care izbutește în relațiile colegiale. Mă rog, e o părere... Nu am ocolit, am introdus, de fapt, răspunsul. Aș face o colecție de teatru într-un act. Nu pentru uzul amatorilor (care au în primul rînd nevoie de așa ceva), dar și pentru a stimula interesul pentru un gen uitat, în care performanța este greu de atins, și reușitele, atît de puține. Chiar să nu putem ajunge din urmă o „farsă într-un act“ cum e

Conul Leonida...? Altcieva: poate, o colecție care să cuprindă cîte o singură piesă, cea mai bună, din opera unor autori contemporani. Deocamdată, însă, vom continua să tipărim autori contemporani, nu într-o colecție anume, ci în măsura în care hirtia și tiparul îngăduie.

— În ce măsură vă gândiți la reeditări din dramaturgia clasică? Dar în legătură cu traducurile din dramaturgia universală?

— Deocamdată, nu! Deși e un gol, aici, care se adîncește... De la Shakespeare la Ibsen, de la clasicismul francez la romanticii germani, de la Lope de Vega la Pirandello, de la Cehov la O'Neill, de la Caragiale la Camil Petrescu... Vreau să spun că există traduceri bune din toți cei mari. Dar nu și în librărie. Sînt autori și titluri care nu ar trebui să lipsească niciodată de pe masa librarului. Avem o

serie de bibliografie școlară. Vom încerca să cuprîndem în ea și teatru clasic (național și universal).

— V-ați exprimat, în creația dumneavoastră din ultima vreme, și ca poet; cînd vom asista la un spectacol de teatru cu o piesă semnată de George Bălăiță?

— Sînt plin de superstiții profesionale! Așa că nu am să vorbesc despre „ce nu se vede încă”... Teatru este o ispită prea mare. Este o încercare temerară, aș putea spune că echivalează romanul. Cere o „rapiditate” specifică a construcției, o imensă concentrare de energie. Se scrie cu totul altfel decît proza, dar trebuie să ajungă la aceleași rezultate. Teribil mecanism, fascinant. În fine...

Stan VLAD

NOTE

Mereu Eminescu

Cît de departe sîntem de vremurile eroice ale eminescologiei! În urmă cu mai multe decenii, cărturarilor deplîngeau absența edițiilor critice din opera poetului național, căutau în labirintul manuscriselor (aflăte în lada dăruită Academiei de Maiorescu abia în 1902) temeiuri pentru exegeze și provocau interminabile campanii de presă pentru o mai dreaptă cunoaștere a scriitorului căzut pe mina hagiografilor. În această dramatică luptă pentru adevăr documentar, de la începutul veacului, publicistica lui N. Iorga, apărută recent cu titlul *Eminescu*, în colecția „Eminesciana” a editurii „Junimea”, fixează un moment istoric. Datorăm savantului și prime analize ale fragmentelor dramatice (apăruse, în 1906, drama *Bogdan Dragoș*, în defecuoasa lecțiune a unui diletant), precum și întrebarea, întîia dată pusă, „cînd a scris Eminescu aceste fragmente”? De la Bogdan-Duică la Călinescu și Perpessiciu, istoricii au căutat răspunsul. „Romanul” întrebării ar merita scris!

Travaliul generațiilor culminează cu ediția de teatru a Aureliei Rusu (M. Eminescu — *Opere* IV, V), ultimul volum ieșit de sub teascuri de cîteva luni însumînd traducurile și scrierile de estetică teatrală.

Cît de departe sîntem, iarăși, de ediția lui I. Scurtu, din 1905, care tipărea, cu lacune, în *Scrieri politice și literare*, numeroase însemnări manuscrise din domeniile care l-au pasionat pe poet! Deunăzi, Magdalena D. Vatamaniuc a adunat, sub titlul *Fragmentarium* (excelentă ediție, cu note și variante), aproape toate consemnările, extrasele, comentariile poetului, așternute în febra lecturilor. Cu ediția amintită, de dramaturgie, însemnările teatrale din aceste volume întregesc chipul omului de teatru Eminescu. Un chip fascinant, care așteaptă să fie revelat într-o scriere memorabilă, căci „instrumentele de lucru” pentru o asemenea scriere sînt, în fine, la îndemînă.

I. N.